

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PRIEŠGAISRINĖS SAUGOS ĮSTATYMO NR. IX-1225
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ
NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 12, 279, 288, 413, 525 IR 589 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS ĮSTATYMO
NR. I-533 7 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
TAP-23-1464) (23-6801(2)

2023-11-12 Nr. NV-2772

Vilnius

Įvertinę Lietuvos Respublikos priešgaisrinės saugos įstatymo Nr. IX-1225 pakeitimo įstatymo projekto (toliau – PSĮ projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 12, 279, 288, 413, 525 ir 589 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – ANK projektas) ir Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo Nr. I-533 7 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto (toliau – VSĮ projektas) (toliau kartu – Projektai) atitiktį įstatymams bei teisės technikos reikalavimams teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

Dėl PSĮ projektu nauja redakcija dėstomo Priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo darbų įstatymo (toliau – PSGDĮ projektas):

1. Įvertinę *PSGDĮ projekto* turinį, pažymime, kad jis neatitinka Teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnyje įtvirtintų teisėkūros ir kituose įstatymuose įtvirtintų principų (pvz., Viešojo administravimo įstatyme (toliau – VAI). Šie principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą. PSGDĮ projekte siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka:

1.1. *sistemiškumo principo*, reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje.

Pirma, PSGDĮ projektas nustato *gelbėjimo darbų* organizavimo tvarką, kurią nustato ir Krizių valdymo ir civilinės saugos įstatymo (toliau – KVCSI) 12 straipsnis, kuriame nustatyta Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – Departamentas) ir jam pavaldžių įstaigų kompetencija (pvz., pagal kompetenciją vykdo įvykių, ekstremaliųjų įvykių likvidavimą ir jų padarinių šalinimą, koordinuoja gyventojų evakavimą, kai sprendimą dėl šio evakavimo priima meras, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų ir veiklos vykdytojų vadovai) ir kitos nuostatos, t. y. pavesta vykdyti gelbėjimo, neatidėliotinus ir kitus darbus, neapibrėžiant jų apimties, t. y. patenka bet kokie gelbėjimo darbai. PSGDĮ projekto 2 dalies 2 punkte išskiriami tik specifiniai gelbėjimo darbai (gelbėja žmonių gyvybę vandenyje, aukštyje bei gylyje, taip pat įvykus gamtiniam, eismo ar kitam techniniam

įvykiui; kartu su atsakingomis institucijomis stabdo radioaktyviojo užterštumo plitimą; kartu su atsakingomis institucijomis stabdo pavojingų cheminių medžiagų, patenkančių į aplinką ir keliančių grėsmę žmonių gyvybei, sveikatai ir (ar) aplinkai, plitimą; vadovaudamasis tarpusavio susitarimais talkina skubiosios pagalbos tarnyboms, teikiančioms pagalbą gyventojams, kai yra iškilęs tiesioginis pavojus žmogaus gyvybei, sveikatai ir turtui). Atsižvelgdami į tai, kad abu įstatymai nustato *gelbėjimo darbų* atlikimą, tačiau nustatomos skirtingos tuos pačius teisinius santykius reguliuojančios teisės normos, pateikti skirtingi „gelbėjimo darbų“ apibrėžimai ir skirtingos šių darbų rūšys, skirtingas asmens teisių ir laisvių ribojimas ir kitos nuostatos, neaiškus šių dviejų įstatymų santykis. Atsižvelgdami į tai, siūlome aiškiai atriboti šių įstatymų taikymo ribas. Svarstyta, ar, siekiant PSI projekto tikslų, atitinkamai neturėtų būti keičiamos ir KVCSI nuostatos, reglamentuojančios *gelbėjimo darbus*.

Antra, pagal Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo, kuris nustato Lietuvos nacionalinio saugumo užtikrinimo pagrindus, 19 skyriaus nuostatas Departamentas įgyvendina įstatymų nustatytus krizių valdymo ir civilinės saugos sistemos uždavinius, organizuoja ir *koordinuoja* priešgaisrinę saugą ir *gelbėjimo darbus*. Tačiau gelbėjimo darbų koordinavimą, kurį atliktų Departamentas PSGDĮ projekte nesiūloma sureguliuoti. Atsižvelgdami į tai, siūlome suderinti šių dviejų įstatymų nuostatas.

1.2. *pagarbos asmens teisėms ir laisvėms principo*, reiškiančio, kad teisės aktų nuostatos turi užtikrinti ir negali paneigti Konstitucijoje, Europos Sąjungos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos tarptautinėse sutartyse, Lietuvos Respublikos įstatymuose ir kituose teisės aktuose nustatytų asmens teisių ir laisvių, teisėtų interesų. Siūlome PSGDĮ projekto 22 straipsnio 3 dalies 2 punkto b papunktį ir 24 straipsnio 4 dalies 2, 4, 6 punktų nuostatas tikslinti atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo doktriną dėl *nepriekaištingos reputacijos reikalavimų nustatymo*. Turi būti išlaikytas *proporcingumo principas*, reiškiantis, kad teisės aktuose numatytos priemonės turi atitikti teisėtus ir visuomenei svarbius tikslus, kad jos turi būti būtinos šiems tikslams pasiekti ir *neturi varžyti asmens teisių ir laisvių akivaizdžiai labiau, negu reikia jiems pasiekti* (*inter alia* 2012 m. spalio 31 d., 2013 m. liepos 1 d., 2023 m. vasario 9 d. nutarimai). *Absoliutūs* asmens nepriekaištingą reputaciją ribojantys pagrindai yra ne tik neproporcingi, bet ir sistemiškai nesuderinti su nepriekaištingos reputacijos pagrindais, numatytais kituose įstatymuose (pvz., Vidaus tarnybos statute, Valstybės tarnybos įstatyme nustatytas praradimas teisės verstis tam tikra veikla už kituose įstatymuose keliamo nepriekaištingos reputacijos reikalavimo neatitiktį ar elgesio (etikos) normų pažeidimą ir nuo atleidimo iš darbo, pareigų ar teisės verstis tam tikra veikla praradimo dienos arba kitas pagrindas nustatantis, kad asmuo yra ar buvo įstatymų nustatyta tvarka uždraustos organizacijos narys siejamas su terminu (*3 metai*), *kai* PSGDĮ projekte tai neribojama

jokiu terminu). Atsižvelgdami į tai, siūlome iš esmės peržiūrėti minėtus pagrindus ir siūlomą teisinį reguliavimą įvertinti atliekant antikorupcinį vertinimą.

1.3. *efektyvumo principo*, reiškiančio, kad rengiant teisės akto projektą turi būti įvertinamos visos galimos teisinio reguliavimo alternatyvos ir pasirenkama geriausia iš jų, teisės akte turi būti įtvirtinamos veiksmingiausiai ir ekonomiškiausiai teisinio reguliavimo tikslą leidiančios pasiekti priemonės, turi būti skelbiami ir įvertinami dėl teisinio reguliavimo gauti pasiūlymai, o teisėkūros veiksmai atliekami per protingus terminus. Vienas iš nurodytų PSGDĮ projekto tikslų – *konsoliduoti* valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos (toliau – VPGT) ir savivaldybių priešgaisrinių tarnybų (toliau – SPT) veiklą, nes susiformavusi dviejų lygių priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo sistema stokoja efektyvumo (šiuo metu pagrindinės institucijos, užtikrinančios gaisrų gesinimą ir gelbėjimo darbus, yra VPGT ir 50 SPT; dirba apie 5,5 tūkst. ugniagesių), jų funkcijos yra dubliuojamos. Manome, kad siūlomu teisiniu reguliavimu šio tikslo nebus pasiekta, atsižvelgiant į tai, kad *priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo darbų funkcijas atliks tiek Departamentas, tiek ši funkcija lieka valstybine (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija*. Šią funkciją savivaldybės atliks ta pačia apimtimi, nes PSGDĮ projektu SPT atlikdama valstybinę (valstybės perduotą savivaldybėms) priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo darbų funkciją – gesina gaisrus, įgyvendina gaisrų prevenciją ir atlieka taip pat ir visus VPGT priskiriamus gelbėjimo darbus (PSGDĮ projekto 9 straipsnio 3 dalis). *Taigi, valstybė deleguoja savivaldybėms atlikti tas pačias funkcijas, kurias atlieka Departamentas*.

1.4. *aiškumo principo*, reiškiančio, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas. Ypač tai aktualu kai nustatomas atitinkamų institucijų funkcijų atlikimas. Pažymėtina, kad keisti (plėsti, siaurinti arba kitaip koreguoti) savivaldybėms perduotų funkcijų apimtį ir turinį, perduoti savivaldybėms vykdyti naujas funkcijas, kurių jos iki tol nevykdė, ir (arba) nustatyti, kad savivaldybės nebevykdo tam tikrų funkcijų, kurias iki tol vykdė, pagal Konstituciją galima tik įstatymu, tai negali būti daroma poįstatyminiu teisės aktu, tačiau siūlomu teisiniu reguliavimu tai leidžiama daryti savivaldybės tarybos sprendimu (PSGDĮ projekto 9 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta, kad savivaldybės taryba „gali priimti sprendimą sudaryti sutartį su Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentu dėl savivaldybės priešgaisrinės tarnybos šiame įstatyme jai nustatytų funkcijų ir jų vykdymui naudojamo turto perdavimo valstybinei priešgaisrinei gelbėjimo tarnybai“). Taigi, *teisinio aiškumo reikalavimas bus pažeistas: neaišku, kokia apimtimi šią funkciją vykdo savivaldybės, o kokia apimtimi ją vykdyti yra palikta valstybei, nes tai priklausys nuo kiekvienos savivaldybės tarybos valios, o ne įstatyminių normų*. Kalbant apie funkcijų perdavimą svarbu įvertinti ir *subsidiarumo principo* įgyvendinimą. VAI 3 straipsnyje apibrėžta, kad subsidiarumo „principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir

įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu.“ Tačiau subsidiarumo principo reikšmė, atsižvelgiant į jo kilmę, tarptautinę teisės praktiką ir užsienio pavyzdžius, yra platesnė: efektyvumo kriterijus yra per siauras subsidiarumo taisyklei apibrėžti, nes jis reiškia tik geresnį rezultato ir sąnaudų santykį, bet neatspindi funkcijų decentralizacijos siekio, kad vietos valdžiai turėtų būti užtikrinta principinė laisvė veikti, o funkcijų perkėlimas centrinei valdžiai, taikant subsidiarumo taisyklę, turėtų būti vykdomas tuomet, kai savivalda nesusitvarko su funkcijomis, jos vykdomos neefektyviai. Atkreiptinas dėmesys, kad Europos vietos savivaldos chartijoje įtvirtintas subsidiarumo principas reiškia, kad visuomeninių įsipareigojimų vykdymas priskiriamas arčiau piliečių esantiems viešojo valdymo subjektams, o aukštesniems valdymo subjektams perduodamos tos funkcijos, kurių negali atlikti žemesnio lygmens viešojo valdymo subjektai. Veikdamos arčiausiai gyventojų, savivaldybės gali geriausiai atliepti pastarųjų poreikius.

Darytina išvada kad, PSGDĮ projektas, atsižvelgiant į jo turinio ir struktūros trūkumus, galėtų būti vertintinas tik kaip tobulintinas darbinis variantas, nes PSGDĮ projekto turinys, jo dėstymo tvarka turėtų būti peržiūrėti ir pakoreguoti iš esmės, todėl šioje išvadoje pateiktos pastabos turėtų būti vertinamos ir dėl kitų analogiškų nuostatų. Pastabų visoms PSGDĮ projekto nuostatomis su konkrečiomis siūlomomis formuluotėmis teikimas prilygtų naujo PSGDĮ projekto rengimui. PSGDĮ projekto taisytinas aiškiai suformuluojant ir struktūriškai išdėstant visus įstatymui reikalingus elementus: aiškiai suformuluotą tikslą ir paskirtį, apibrėžtą įstatymo taikymo sritį, santykį su kitais įstatymais (siūlome šias nuostatas dėstyti PSGDĮ projekto 1 straipsnyje, jas perkeliant iš kitų, pvz., PSGDĮ projekto 20 straipsnio), tinkamą sąvokų išaiškinimą (žr., šios išvados 3 pastaba), subjektų teises ir pareigas, bendrosiomis – specialiosiomis normomis paremtą teisinių santykių reglamentavimą. Visos PSGDĮ projekto nuostatos turi būti peržiūrėtos, atsisakant perteklinių, besidubliuojančių nuostatų (žr., šios išvados 3.5 papunktis), jos turi būti suderintos ne tik su kitais galiojančiais įstatymais, tačiau ir tarpusavyje.

2. PSGDĮ projekto 1 straipsnyje vartojamoje formuluotėje „gyventojų, organizacijų, neturinčių juridinio asmens statuso, ir jų padalinių, juridinių asmenų ir jų padalinių (toliau kartu – organizacijos)“, žodžio „kartu“ atsisakytina, nes pagal teikiamą redakciją išeitų, kad organizacijos yra visi iki nuorodos „toliau kartu“ išvardyti subjektai, t. y. patenka ir gyventojai.

3. Dėl PSGDĮ projekto 2 straipsnio:

3.1. Šio straipsnio 2 dalyje apibrėžta „gaisravietės“ sąvoka, tačiau PSGDĮ projekte ji nevartojama, todėl neaiškus jos apibrėžimo poreikis (vartojama gaisro vietos ar kitos formuluotės). Taip pat šio straipsnio 2 dalies sakinyje „gaisravietės ribas nustato gelbėjimo darbų vadovas“ nėra „gaisravietės“ apibrėžimo dalis. Siūlome tikslinti.

3.2. Šio straipsnio 3 dalyje apibrėžiant „gaisro atžvilgiu pavojingą objektą“ palyginus su Priešgaisrinės saugos įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 4 dalyje pateiktu apibrėžimu, atsisakoma kriterijų (kurie taip pat nėra aiškūs, nes vartojamos vertinamojo pobūdžio sąvokos, kurias galima įvairiai interpretuoti) ir juos pavedama nustatyti Vyriausybei. Toks reguliavimas nėra pagrįstas Projektų aiškinamajame rašte, todėl neįmanoma įvertinti jo pagrįstumo. Be to, įvertinus tai, kad nuo šių kriterijų priklausys pareigų atsiradimas, t. y. atsiras pareiga steigti priešgaisrinį gelbėjimo padalinį arba sudaryti sutartį su Departamentu, manome, kad *šie kriterijai yra įstatymo reguliavimo dalykas*. Visos sąlygos susiję su nustatytomis pareigomis turi kilti iš įstatymo, o ne poįstatyminio teisės akto. Siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka Konstitucinio Teismo doktrinos, nes Lietuvoje nėra deleguotosios įstatymų leidybos (Konstitucinio Teismo 1995 m. spalio 26 d., 1996 m. gruodžio 19 d., 1999 m. birželio 3 d., 2004 m. kovo 5 d. nutarimai), todėl Seimas, kaip įstatymų leidėjas, negali pavesti Vyriausybei ar kitoms institucijoms poįstatyminiais aktais reguliuoti tuos teisinius santykius, kurie pagal Konstituciją turi būti reguliuojami įstatymais, o Vyriausybė negali tokių įgaliojimų priimti. Atitinkamai turi būti atsisakyta PSGDĮ projekto 5 straipsnio 4 punkto.

3.3. Vartojamos skirtingos nei kituose įstatymuose vartojamos sąvokos, pvz., šio straipsnio 7 dalyje – „gaisriniai hidrantai“, o Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme vartojama „priešgaisrinio hidranto“ sąvoka.

3.4. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad PSGDĮ projekte sąvoką „objektas“ siūloma keiti į sąvoką „valstybinės priešgaisrinės priežiūros objektas“, tačiau PSGDĮ 2 straipsnio 8 dalyje apibrėžiama sąvoka „*objekto* atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimas“, kuriame vartojama „objekto“ sąvoka. Siūlome tikslinti.

3.5. Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos) 6 punkte nustatyta, kad teisės akto straipsnio tekstas nekartojamas kituose straipsniuose, tačiau PSGDĮ projekto 2 straipsnio 8 dalies nuostata, kad objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimas yra „Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus nustatyta tvarka atliekamas veiksmas“, atkartoja PSGDĮ projekto 7 straipsnio 3 dalies 3 punkto nuostatą, kurioje nustatyta, kad Departamento direktorius „nustato objekto atitikties priešgaisrinę saugą reglamentuojantiems teisės aktams deklaravimo tvarką“. Siūlome atsisakyti ir kitų besidubliuojančių nuostatų (pvz., PSGDĮ projekto 7 straipsnio 3 dalies 4 punktas ir 17 straipsnio 1 dalis bei 18 straipsnio 1 dalis).

3.6. Šio straipsnio 12 dalyje nustatyta, kad „viešosios įstaigos teisinė forma gali būti pasirinkta tik tuo atveju, jeigu savivaldybės priešgaisrinė tarnyba atlieka ir savanoriškos ugniagesių organizacijos funkcijas“, tačiau PSGDĮ projektas nenustato kokios funkcijos yra laikomos

„savanoriškos ugniagesių organizacijos funkcijomis“. Be to, siūlomas teisinis reguliavimas nepagrįstas Projektų aiškinamajame rašte, todėl neįmanoma jo įvertinti (kartu ir santykio su Seime užregistruoto Viešųjų įstaigų įstatymo Nr. I-1428 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-2835(3) (nauja redakcija) nuostatomis).

3.7. Šio straipsnio 14 dalyje apibrėžiant valstybinę priešgaisrinę *priežiūrą* nurodyta, kad tai nurodytų teisės aktų reikalavimų įgyvendinimo *kontrolė*. Siūlome tikslinti šią apibrėžtį atsižvelgiant į VAI 18 ir kituose straipsniuose vartojamas sąvokas, t. y. atsisakant, kad tai *kontrolė* (negali *priežiūra* būti tapati *kontrolei*), o nurodant, pvz., kad tai valstybinės priešgaisrinės priežiūros subjektų vykdoma *veikla*, kuria siekiama užtikrinti <...>. Taip pat šio straipsnio 14 dalyje ir kitose nuostatose vartojama nei PSGDĮ projekte, nei Projektų aiškinamajame rašte neatskleista „valstybinės priešgaisrinės priežiūros *subjektų*“ sąvoka, todėl neaišku, kas tai per subjektai. Siūlome tikslinti.

3.8. Atsižvelgiant į Rekomendacijų 35 punktą, kuriame nustatyta, kad terminų apibrėžtyse trumpiniai nevartojami, siūlome peržiūrėti visas šio straipsnio apibrėžtis ir šių trumpinių atsisakyti, pvz., šio straipsnio 17 dalyje vartojamas „organizacijų“ trumpinys.

3.9. Atsižvelgiant į šio straipsnio 3 dalį ir kitas nuostatas, siūlome šio straipsnio 17 dalyje prieš žodį „padaliniai“ įrašyti žodžius „priešgaisriniai gelbėjimo“.

3.10. Šio straipsnio 17 dalyje ir kitose nuostatose vartojama sąvoka „pavojingi objektai“, tačiau jei tai „pavojingasis objektas“, kurio apibrėžimas pateiktas KVCSI, tai siūlome ir vartoti šią sąvoką. Jei tai kitame įstatyme apibrėžta ši sąvoka – siekiant teisinio aiškumo siūlome nurodyti kaip ji suprantama (kokiam įstatyme apibrėžta).

3.11. Teikime Vyriausybei nurodyta, kad keičiamos sąvokos ir terminai *bus įvertinti* Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka, o Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad jie jau įvertinti, todėl neaišku kaip yra iš tikrųjų. Atkreiptinas dėmesys, kad Projektus teikiant Seimui keičiamos sąvokos ir terminai turi būti jau įvertinti.

4. Siekiant teisėkūros ekonomiškumo PSGDĮ projekto 5 straipsnio 4 punkte įsivedant Departamento trumpinį siūlome įvesti tokį trumpinį, kad siekiant pakeisti Departamento pavadinimą nereikėtų keisti ir kitų Įstatymo nuostatų. Pastaba dėl šios institucijos pavadinimo vartojimo PSGDĮ projekto 2 straipsnyje – kur įmanoma siūlome atsisakyti šio pavadinimo rašymo, nes pakeitus Departamento pavadinimą – sąvokas ir jų apibrėžtis vėl reikės įvertinti Terminų banko įstatymo nustatyta tvarka.

5. PSGDĮ projekto 6 straipsnio 1 dalies 3 punkte, 8 straipsnyje, 14 straipsnio 1 dalyje *ministerijos* yra išskiriamos iš kitų valstybės institucijų ir įstaigų rato. Pažymėtina, kad keičiamo Įstatymo nuostatose yra normos, kurios išskiria atskiras ministerijas ir nustato kitokias jų teises ir pareigas priešgaisrinės saugos ir gelbėjimų darbų valdymo srityje (pvz., PSGDĮ projekto

14 straipsnis), todėl manytina, kad kitose nuostatose jų atskirai nurodyti nereikia. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta bei į vieną esminių teisėkūros principų, nustatančių, kad teisės akto tekstas turėtų būti glaustas ir aiškus, siūlytina ministerijų neišskirti iš valstybės institucijų ir įstaigų rato.

6. Dėl PSGDĮ projekto 7 straipsnio:

6.1. Siekiant teisinio aiškumo šio straipsnio 2 dalies 8 punkte siūlome nurodyti, *kokios* prevencinės priemonės turimos omenyje.

6.2. Šio straipsnio 3 dalies 8 punkte, 4 ir 5 dalyse, 16 straipsnio 5 dalyje nurodyti Departamento *teritoriniai struktūriniai padaliniai*, tačiau jų nurodymas kelia teisinį neaiškumą – visose nuostatose apibūdinti skirtingai, todėl neaišku, kas tai per padaliniai. Be to, teisinis reguliavimas neatitinka VAI 8 straipsnio nuostatų. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal VAI 1 straipsnio 5 dalį VAI 8 straipsnio nuostatos viešojo administravimo subjektams *netaikomos* tada, jeigu jų veiklą reglamentuojantys statutai ar kiti įstatymai nustato kitokią šių subjektų administracijos padalinių sudėtį, kitokius šių padalinių pavadinimus ar jų dydžio reikalavimus. Jų nenustačius bus taikomas VAI.

6.3. Šio straipsnio 6 dalis keičiama nepateikus jokio pagrindimo Projektų aiškinamajame rašte, todėl neįmanoma jos įvertinti (kokio tikslo siekiama, nenustatyta kiek kadencijų iš eilės gali būti paskirti nurodyti vadovai ir jų pavaduotoja, ar neturėtų būti papildyta taikymo nuostatomis dėl jau paskirtų šių vadovų ir pavaduotojų (nustatant, kad įsigaliojus šiam įstatymui, eina šias pareigas iki kadencijos, kuriai jis buvo paskirtas, pabaigos ir kita). Galiojančio Įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad atitinkamus santykius reguliuoja Vidaus tarnybos statutas, todėl siekiant kitokios šių asmenų rotacijos tvarkos – turi būti pateiktas siūlomo teisinio reguliavimo pagrindimas. Be to, atsižvelgiant į Korupcijos prevencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 7 punktą, jeigu teisės aktu numatoma reguliuoti visuomeninius santykius, susijusius su „konkursų eiti asmens, dirbančio viešojo sektoriaus subjekte, pareigas organizavimu, reputacijos, kvalifikacijos, atestacijos ir rotacijos reikalavimų asmenims, dirbantiems viešojo sektoriaus subjekte, nustatymu, panaikinimu ar pakeitimu“ turi būti atliktas antikorporacinis vertinimas. Šis vertinimas turėtų būti atliktas ne tik dėl šios nuostatos (keičiamos ir kitos Įstatymo nuostatos, susiję su asmenų reputacijos, kvalifikacijos reikalavimų nustatymu). Atitinkamai tikslintinas Projektų aiškinamojo rašto 6 punktas, kuriame turėtų būti nurodyti šio vertinimo rezultatai.

7. Dėl PSGDĮ projekto 9 straipsnio:

7.1. Šiame straipsnyje siūloma nustatyti, kad savivaldybės taryba gali priimti sprendimą sudaryti sutartį su Departamentu dėl Įstatyme SPT nustatytų funkcijų ir jų vykdymui naudoto turto perdavimo VPGT. Projektų aiškinamajame rašte nurodyta, kad „toks reguliavimas siūlomas atsižvelgiant į Radviliškio r. savivaldybėje įgyvendinamo bandomojo modelio teigiamus rezultatus. Taip bus įtvirtintas aiškus teisinis pagrindas, pagal kurį visos savivaldybės, kuriose yra įsteigtos

SPT, savanoriškai galėtų SPT vykdomas funkcijas sutartimi perduoti vykdyti PAGD. Be to, įstatyminiu lygmeniu būtų sudarytos galimybės dviejų lygių priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo sistemos pertvarkos kryptimi, kai esant PAGD ir savivaldybių (SPT) valiai ir suinteresuotumui, palaipsniui būtų pereinama prie bendros, centralizuotos sistemos. Įvertinus organizacinius ir finansinius išteklius, planuojama, kad kasmet PAGD galėtų perimti iki 5 SPT (po 1 kiekvienos PAGD priešgaisrinės gelbėjimo valdybos veiklos teritorijoje) funkcijas.“ Siūlomas teisinis reguliavimas kritikuotinas dėl šių aspektų. Pirmiausia tai, kad siūlomas teisinis reguliavimas neatitinka valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) funkcijų esmės. Šias funkcijas *įstatymu* perduodamos savivaldybei, nes jų atlikimas užtikrina gyventojų interesus, tačiau atskiros savivaldybių tarybos neatsižvelgiant į jokių objektyvius kriterijus (PSGDĮ projekte jų nustatyti nesiūloma) galės savo sprendimu, t. y. poįstatyminiu teisės aktu jai perduotą valstybės funkciją „atgal“ perduoti Departamentui be jokio įstatyminio reguliavimo. Siekiant šią funkciją perduoti valstybės institucijai, turi būti tai nustatyta įstatymuose, prieš tai pateikiant siūlomo sprendimo įgyvendinimo kaštus ir naudą pagrindžiančius kiekybinius ir (ar) kokybinius vertinimus, o ne savivaldybės tarybai palikta teisė spręsti šį klausimą. Atkreiptinas dėmesys, kad valstybinėms (valstybės perduotoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti yra skiriamos valstybės biudžeto specialios tikslinės dotacijos savivaldybių biudžetams (Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 5 straipsnio 2 dalies 1 punktas), tačiau apie lėšų perskirstymą, nes lėšos bus būtinos valstybės funkcijoms atlikti, Projektų aiškinamajame rašte nenurodyta. Taip pat, mūsų nuomone toks funkcijų perdavimas sietinas su priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų pavaldumo perskirstymu, su šios tarnybos reorganizacija, turės būti išspręsti darbuotojų tolimesnio darbo klausimai, perimtas turtas, lėšos ir išspręsti kiti klausimai. Atsižvelgdami į tai, manome, kad siūlomas teisinis reguliavimas nepagrįstas ir keliantis įgyvendinimo mechanizmo klausimų.

7.2. Šio straipsnio 2 dalies 4 punkte siūlome tikslinti mero (siūlome visame tekste vartoti Vietos savivaldos įstatyme vartojamą sąvoką „*savivaldybės meras*“) įgaliojimus, nes neaišku, kokia konkrečiai veikla turi būti atliekama skatinant savivaldybės gyventojų, savanorių ugniagesių veiklą priešgaisrinės saugos ir gelbėjimo darbų srityje.

8. Dėl PSGDĮ projekto 10 straipsnio:

8.1. Atsižvelgdami į kitas PSGDĮ projekto nuostatas, siūlome PSGDĮ projekto 10 straipsnio 1 dalies 1 punkte po žodžio „gyvybės“ įrašyti žodį „sveikatos“, o 2 punkte sukeisti žodžius „sveikatai, gyvybei“ vietomis – pirma išskiriant svarbesnį objektą – gyvybę.

8.2. Siekiant teisinio aiškumo šio straipsnio 1 dalies 2 ir 4 punktuose siūlome nurodyti, *iš ko* Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę gauti informaciją.

8.3. Siekiant teisinio aiškumo šio straipsnio 1 dalies 3 punkte siūlome nurodyti, *kokiais* atvejais (kada) Lietuvos Respublikos gyventojai turi teisę į asmens duomenų apsaugą (jei tai bendra

nuostata – siūlome atsisakyti kaip perteklinės, nes teisė į asmens duomenų apsaugą nustatyta PSGDĮ projekto 26 straipsnyje.

8.4. Projektą aiškinamajame rašte nurodyta, kad „Įstatymo projekto 10 straipsnyje reglamentuojamos iš esmės tapačios buvusioms PSI gyventojų teisės ir pareigos, išskyrus panaikintą teisę į gaisro metu padarytos žalos atlyginimą, nes buvusioji norma nurodė, kad tai vykdoma Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka, todėl tokiai teisės normai nereikia specialaus reglamentavimo“. Manome, kad šis paaiškinimas nėra pakankamas atsisakyti šios teisės, todėl siekiant šią teisę išbraukti iš Įstatymo – turi būti nurodytas šios nuostatos atsisakymo pagrindas, koku Civilinio kodekso straipsniu vadovaujantis galima realizuoti asmens teisę į gaisro metu padarytos žalos atlyginimą ir kita. Taip pat siekiant teisinio aiškumo, siekiant mažinti administracinę naštą asmenims leidusiems panaudoti savo materialinius išteklius ir mažinant teismų darbo krūvį, siūlome įvertinti poreikį nustatyti analogiškas nuostatas nustatytas KVCĮ 7 straipsnio 13 punkte, 38 straipsnio 1 dalyje, 48 straipsnio 2 dalyje, numatant asmenims padarytos žalos kompensavimą už gaisro gesinimui ar jo organizavimui panaudotų šio straipsnio 2 dalies 6 punkte ir 11 straipsnio 3 dalies 14 punkte nurodytų daiktų (materialinių išteklių) panaudojimą ir jų teikimo tvarką. Įstatymų leidėjui iš Konstitucijos, *inter alia* jos 23 straipsnio 1 ir 2 dalių, konstitucinio teisinės valstybės principo kyla pareiga nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuris leistų teisingai atlyginti (kompensuoti) savininko patirtus materialinio pobūdžio praradimus.

9. Siekiant teisinio aiškumo PSGDĮ projekto 11 straipsnio 3 dalies 8 punkte siūlome nurodyti, *kokios* gaisro gesinimo priemonės turimos omenyje, nes PSGDĮ projekto 10 straipsnio 2 dalies 4 punkte nurodytos tik pirminės gaisro gesinimo priemonės (gesintuvas, nedegus audeklas).

10. PSGDĮ projekto 13 straipsnio 2 dalies 4 punkte siekiant teisinio aiškumo siūlome nurodyti, *kokie* patikrinimai ir tyrimai turimi omenyje. Taip pat siekiant išvengti skirtingo interpretavimo siūlome atskleisti vertinamojo pobūdžio sąvoką „*svarbūs įrodymai*“.

11. Dėl PSGDĮ projekto 14 straipsnio:

11.1. Šio straipsnio 2 dalyje siūlome atskleisti „socialiai pažeidžiamų asmenų“ sąvoką, nes įstatymuose tokia sąvoka nevartojama.

11.2. Siekiant teisinio aiškumo ir nuostatų dėstymo nuoseklumo šio straipsnio 8 dalies 1-6, 7 punktuose siūlome nurodyti, *kokie* subjektai įgyvendina nurodytas gaisrų prevencijos priemones.

11.3. Siekiant teisinio aiškumo siūlome atskleisti šio straipsnio 8 dalies 5 punkte ir kitose nuostatose vartojamos formuluotės „gaisrų prevencijos akcijų“ turinį.

12. Siekiant teisinio aiškumo siūlome PSGDĮ projekto 15 straipsnio 1 dalies antrajame sakinyje nurodyti, *kokios* ugdymo programos turimos omenyje.

13. Siekiant teisinio aiškumo siūlome PSGDĮ projekto 19 straipsnio 1 dalyje atskleisti „operacinio vadovavimo teisės“ turinį.

14. Dėl PSI projekto 2 straipsnio:

14.1. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimo data (2023 m. gruodžio 31 d.) nederą su PSI projektu nauja redakcija dėstomo Įstatymo įsigaliojimo data, nes įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliotų kartu su tuo teisės aktu ar jo nuostatomis, kurias įgyvendina. Todėl siūlome suderinti šias datas, įvertinant ir atsižvelgiant į Projektų svarstymo ir priėmimo Vyriausybėje bei Seime procedūras ir trukmę iki 2023 m. gruodžio 31 d. tikėtina, kad Projektai nebus priimti, todėl tai yra kartu ir nereali data priimti Įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Atitinkamai tikslintina ir kitų Projektų įsigaliojimo data.

14.2. Šio straipsnio 5 dalyje nustatytas tik keičiamo Įstatymo pavadinimo atitikmens vartojimas, tačiau įvertinus tai, kad kituose įstatymuose šiuos santykius apibūdinti vartojamos įvairios formuluotės, siūlome įvertinti, ar nereikia nustatyti ir kitų formuluočių atitikmenų, pvz., Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme, Ginkluotos gynybos ir pasipriešinimo agresijai įstatyme vartojama „priešgaisrinės apsaugos“ formuluotė ir kita.

15. PSGDĮ projekto 22 straipsnio 4 dalies nuostata – „Ši nuostata netaikoma esamiems ir buvusiems savivaldybių priešgaisrinių tarnybų ir valstybinės priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos pareigūnams ir darbuotojams“ yra laikino pobūdžio, todėl siūlome ją perkelti į PSI projekto 2 straipsnį. Taip pat siekiant teisinio aiškumo siūlome nevartoti *vertinamojo* pobūdžio sąvokų („esamiems“, „buvusiems“), o dėstyti analogiškai kaip PSI projekto 2 straipsnio 3 dalyje siūlomos nuostatos.

16. PSI projektą ir PSGDĮ projektą siūlome tikslinti atsižvelgiant į Rekomendacijų nuostatas, pvz., siūlome tikslinti šiais teisės technikos aspektais:

16.1. Atsižvelgiant į tai, kad PSGDĮ projekto 5 straipsnį sudaro viena dalis, jis turėtų būti nenumeruojama (Rekomendacijų 37.5 papunktis).

16.2. PSGDĮ projekto 6 straipsnio 2 dalies 3 punkte dėstomą nuorodą į žemesnės galios teisės aktą siūlome dėstyti pagal Rekomendacijų 77 punktą (nurodant ne konkretų, o bendrinį teisės akto pavadinimą) ir laikantis nuoseklaus nuorodų į žemesnės galios teisės aktus dėstymo, t. y., nurodant priešgaisrinės saugos užtikrinimo standartą.

16.3. Pagal Rekomendacijų 76 punkto nuostatas turėtų būti vengiama pateikti nekonkrečių nuorodų, pvz.: „teisės aktų nustatyta tvarka“ (pvz., PSGDĮ projekto 7 straipsnio 2 dalies 9 punktas, 11 straipsnio 3 dalies 4, 6 punktai), „teisės aktuose nustatytus“ (PSGDĮ projekto 13 straipsnio 2 dalies 8 punktas) ir kita. Prireikus pateikti nuorodą į nekonkrečius teisės aktus, reikia paminėti bent sritį.

16.4. Siūlome suvienodinti skaičių rašymą, nes vienur jie rašomi žodžiais, kitur – skaitmenimis, tačiau pagal Rekomendacijų 121 punktą skaičiai paprastai rašomi skaitmenimis, išskyrus vieneta, kuris dažniausiai rašomas žodžiais (pvz., PSGDĮ projekto 11 straipsnio 3 dalies 7 punktas, 24 straipsnio 12 dalis).

16.5. Pagal Rekomendacijų 37.3 papunkčio nuostatą siūlome tikslinti PSGDĮ projekto 14 straipsnio pavadinimo dėstymą teisės technikos aspektu (eilučių lygiavimas). Pastaba taikytina ir ANK projekto 4 straipsniu keičiamo Administracinių nusižengimų kodekso 413 straipsniui.

16.6. PSĮ projekto 2 straipsnio 3 dalyje nuoroda į 22 straipsnio 3 dalies a ir b papunkčius turėtų būti rašoma be uždarojo skliausto (Rekomendacijų 83 punktas).

Dėl ANK projekto:

17. ANK projekto 1 straipsniu dėstomo Administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 12 straipsnio pakeitimas neatitinka dėstomos pakeitimo esmės, nes nurodyta, kad 12 straipsnis dėstomas nauja redakcija, tačiau keičiama tik šio straipsnio 1 dalis. Atsižvelgdami į tai, šio straipsnio pakeitimo esmę siūlome dėstyti taip: „Pakeisti 12 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:“ ir pakeitime dėstyti tik ANK 12 straipsnio 1 dalį (atsisakant pavadinimo dėstymo).

18. Atsižvelgdami į Rekomendacijų 141 punktą siūlome ANK projekto 2 straipsniu keičiamą ANK 279 straipsnį nedėstyti nauja redakcija, o keisti tik jo 1 dalį.

19. ANK projekto 5 straipsniu dėstomo ANK 525 straipsnio pakeitime siūlome paryškinti skaičių ir žodį „525 straipsnis“ (Rekomendacijų 37.3 papunktis).

20. ANK projekto 6 straipsnio 1 dalyje keičiamo ANK 589 straipsnio 50 punktas neatitinka galiojančios redakcijos (po skaičiaus „526“ turėtų būti įrašytas skaičius „526¹“).

21. *Dėl Projektų aiškinamojo rašto* taip pat teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

21.1. 9 punkte pateikta netiksli informacija, nes ateityje keičiant pvz., Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymą, jame turės būti patikslintos ir nuostatos, susiję su PSĮ projekto nuostatomis.

21.2. 13 punkte nurodyta, kad papildomų lėšų iš valstybės biudžeto Įstatymui įgyvendinti nereikės, tačiau atsižvelgdami į tai, kad PSGDĮ projekto 9 straipsnio 3 dalies 3 punkte nustatytas gelbėjimo darbų funkcijos atlikimas ir VSĮ projekto 1 straipsniu keičiamo Vietos savivaldos įstatymo 7 straipsnio 4 punkte nustatyta valstybinė (valstybės perduota savivaldybėms) funkcija papildoma *gelbėjimo darbais*, manome, kad bus papildomas lėšų poreikis. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas yra išaiškinęs, kad pagal Konstituciją įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kai išleidžiamas įstatymas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų yra neskiriama arba skiriama nepakankamai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Atsižvelgdami į tai, siūlome Projektą aiškinamajame rašte pateikti informaciją apie papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikį Projektams, galimybę šias lėšas skirti ir jų galimus šaltinius. Šias nuostatas siūlome suderinti su Finansų ministerija.

21.3. Siūlome konkrečiai nurodyti, *kaip ir kokiomis* PSGDĮ projekto nuostatomis įgyvendinama 2021 m. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės valstybinio audito 2021 m. kovo 22 d. ataskaita Nr. VAE-2 „Priešgaisrinių gelbėjimo pajėgų veikla mažinant gaisrų skaičių ir jų padarytus nuostolius“ ir Vyriausybės strateginės analizės centro atlikto 2022 m. tyrimo „Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos vertinimas, siekiant jos didesnio efektyvumo ir veiksmingumo“ ataskaita.

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Aida Gritienė

Aida Gritienė, tel. +37052098839; +37066842791, el. p. aida.gritiene@lr.lt